دکتورسالح ئیبراهیمی

ئەگەر پەروەرێنەرت بیویستبا (بێ جیاوازی) هەموو خەڵکی دەکردە پەیڕەوی یەک دین و ئایین، بەڵام ناتەبایی و جیاوازی لە نێو ناچێ و هەر دەمێننەوە ﴿١١٨﴾ مەگەر ئەو کەسەی کە پەروەرێنەرت ڕوحمیان پێ بکا و لەبەر ئەمەشە ئەوانەی بەدیهێناوە و بڕیار و فەرمانی پەروەرێنەرت تەواو بووە هەر دێتەجێ و جەهەندەم لە (ملبادەرانی) جنۆکە و مرۆ بەتێکرا پڕ و تەژی دەکەم ﴿١١٩﴾ لە هەواڵی پێغەمبەران هەمووت بۆ دەگێڕینەوە، ئەوەی دڵ و دەروونت پێی ئارام بگرێ و لەم (بەسەرهاتەدا) دیارە: ڕاستی و ئامۆژگاری بۆ بڕواداران و پەند و بیرەوەری تێدایە ﴿١٢٠﴾ بەوانە کە بڕوا ناهێنن، بڵێ: هەرچیتان لە دەس دێ ئەنجامی بدەن، ئێمەیش ئەنجامدەرین ﴿١٢١﴾ چاوەڕوان بن، ئێمەیش چاوەڕوانین ﴿١٢٢﴾ بۆ خوایە (زانینی نادیار و) غەیبی ئاسمانەکان و زەوی (و ڕاز و نهێنییەکانیان)، هەموو کارێک بۆ لای ئەو دەگەڕێتەوە، جا هەر خوا بپەرستە و پاڵ بەو بدە، پەروەرێنەرت لەو کارانەی دەیکەن بێئاگا و غافڵ نییە ﴿١٢٣﴾

سوورەی یوسف ١١١ ئایەتە

سوورەی یوسف لە مەککە هاتۆتە خوارەوە و بە (بسم‌الله)وە ١١١ ئایەتە.

بە ناوی خوای بەخشەر و دڵاوێن.

ئەلف، لام، ڕا ـ ئەم پیتانە نیشانەکانی کتێبی ئاشکران ﴿١﴾ بەڕاستی قورئانێکە بە عەرەبی ناردوومانەتە خوارێ تا ئێوە بیری لێبکەنەوە و ئاوەزی خۆتان بخەنە کار ﴿٢﴾ ئێمە باشترین و شیرینترین چریکە و چیرۆک بۆ تۆ دەگێڕینەوە، لە ڕێگای ناردنی ئەم قورئانەوە بۆ تۆ، هەرچەند بەر لەمە لە بێئاگایان بووی ﴿٣﴾ (بێنەوە بیر) وەختێ یوسف بە باوکی وت: ئەی بابە! من لە خەوا دیتم یازدە ئەستێرە و تەبەقی ڕۆژ و مانگ بە سەرچەماندن سوژدەیان بۆ دەبردم! ﴿٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبراهیمی

وتی: کورم! خەونەکەی خۆت بۆ براکانت مەگێڕەوە، نەبادا نەخشەی فێڵاویت بۆ بکێشن، گەرت لـێ بـکەن؛ چونکـا شـەیتان دوژمنـی ئاشـکرای مرۆڤـە! ﴿٥﴾ ئـا بەمجۆرە پەروەرێـنـەرت تـۆ هەڵدەبژێرێ و واتای خەولێکدانەوە بە تۆ فێر دەکا و ناز و چاکە و نیعمەتی خـۆی بـۆ تـۆ و بـۆ هەموو خانەدانی یەعقووب تەواو دەکا، هەروەکوو لە بەرا بۆ باووباپیرانت ئیبراهیم و ئیسحاق ئەوەی تەواو کرد، پەروەرێنەت پڕ زانا و لەکارزانە ﴿٦﴾ بە هەقیقەت لە (چریکەی) ڕابوردووی یوسف و براکانی نیشانەی (ڕێنوێنی) بـۆ پرسـیارکەران هەیە ﴿٧﴾ کـاتێ کە (براکـان) وتیـان: یوسف و براکەی (بنیامین) لای باوکمان لە ئێمە خۆشەویستترن، کەچی ئـێمە دەسـەپیاوین، وزەیشمان زۆرترە، باوکمان لە هەڵەیەکی ئاشکرادایە ﴿٨﴾ (براکان کۆ بوونەوە و وتیان:) یوسف بکوژن یا بیخەنە سەرزەوییەکی دوور تا سەرنجی باوکتان تەنیا بۆ لای ئێوە بێ، دوای ئەو (لەو تاوانە تۆبە دەکەن و) دەبنە مرۆڤگەلێکی چاک و بەرکەتی و هەڵکەوتە ﴿٩﴾ یەکێک (ڕووبین یا لاوی یا یەهـوودا) لەوان هەڵیـدایێ وتـی: یوسـف مەکـوژن، ئەگەر دەتـانەوێ کـارێ بـکەن، بیخەنە ناو نهێنگە (و تاقچە)ی چالاوێک، (سەرئەنجام) هەنـدێ کـاروانچی هەڵیـدەگرنەوە (و لەگەڵ خۆیاندا دەیبەنە جێگایەکی دوور) ﴿١٠﴾ (براکانی یوسف هاتنە لای باوکیان و) وتیـان: بابە بـۆچ لەبـابەت یوسـفی برامـان لە ئـێمە ئارخەیـان و دڵنیـا نیـت، کەچـی بەڕاسـتی ئـێمە خۆشـماندەوێ و خێرخـوازی ئەویـن ﴿١١﴾ سـۆزی: سـبەینێ ئەومـان لەگەڵـدا بنێـرە (بچینـە دەرەوەی شـار) تـا گەشـتێ خـۆش و گەمە و سـەیران بکـا، ئـێمە بـۆ ئەو پـارێزەرین ﴿١٢﴾ (یەعقووب) وتی: بەڕاستی ئەگەر یوسف ببەنە دەرەوە کـوڵ و کەسـەر دەمگـرێ و خەفەتبـارم دەکا، دەترسم گورگ بیخوا و ئێوە لێی بێ ئاگـا بـن و نەپەرژێـنە سـەری! ﴿١٣﴾ وتیـان: ئەگەر گـورگ خـواردی و ئـێمەیش دەسـتەپیاوێکی بەهێـزین و دە خـورتین و پـێکەوەین. هەمـوو جەحێڵ و لاوین، (مەگەر ئەوە بقەومێ) بە هەقـیقەت ئـێمە لەو کـاتەدا لە زیـان لێکەوتـووان دەبین ﴿١٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

جا کاتێ ئه‌ویان له‌گه‌ڵ خۆیاندا برد و هه‌موویان لێبڕان که له نهێنه‌گه‌ی چاڵاوێک دایبنێن، (ئه‌م کاره‌یان کرد) به‌و (یوسف)مان ڕاگه‌یاند که له داهاتوودا ئه‌وان له‌م کاره‌یان ئاگادار ده‌که‌ی، که‌چی ئه‌وانه هه‌ستی پێناکه‌ن (و شعووریان پێی ناشکێ) ﴿١٥﴾ ئێواره درەنگان له حاڵێکدا که ده‌گریان هاتنه‌وه لای باوکیان ﴿١٦﴾ وتیان: بابه! به‌ڕاستی ئێمه ڕۆیشتین و خه‌ریکی غارغارێن و کێبرکێ بووین و یوسفمان لای که‌لوپه‌ل و شتومه‌که‌کان به‌جێهێشتبوو، جا گورگ ئه‌وی خوارد، تۆ قه‌ت بڕوات به ئێمه نییه، هه‌ر چه‌ند ڕاستبێژیش بین؟ ﴿١٧﴾ کراسه‌که‌ی ئه‌ویان به خوێنی به درۆ هێنابه (لای باوکیان)، وتی: ئاره‌زووی خۆتان ئه‌وه‌ی بۆ ڕازاندنه‌وه و له چاوتان جوانی کرد و خه‌ملاندی و فریوی دان و ئه‌م کاره دزێوه‌ی پێ کردوون، جا تابشتم جوانه و (خۆڕاگری بێ ناشکوری چاری منه) له‌ڕاست ئه‌وه‌ی ئێوه ده‌یڵێن؛ له خوا یارمه‌تی ده‌خوازم و به‌فریام دێ ﴿١٨﴾ کاروانێک هات، جا ئاوهێنه‌ریان (بۆ ئاو) نارد، ئه‌ویش دۆڵچه‌ی خۆی ڕاداشته ناو چاڵاوه‌که، هاواری کرد، مزگێنی بێ! ئه‌مه تازه‌لاوێکه ئێسکسووک و خوێنشیرین، ئه‌ویان وه‌کوو کالایه‌ک تاقه‌ت کرد و حه‌شاریان دا و له (خه‌ڵکیان) شارده‌وه، خوا به‌وه‌ی ئه‌وان ئه‌نجامیان دا زانا و ئاگایه ﴿١٩﴾ ئه‌ویان به نرخێ که‌م (ته‌نیا) چه‌ن دره‌م فرۆشت، له (فرۆشی) ئه‌وا له خۆپارێزان بوون (چونکه ده‌ترسان ڕازیان ده‌رکه‌وێ) ﴿٢٠﴾ ئه‌و که‌سه‌ی (عه‌زیزی میسر) که ئه‌و (یوسف)ی له سه‌رزه‌وی میسردا کڕی، به ژنه‌که‌ی خۆی وت: ڕێزی لێبگره، به‌ڵکوو که‌ڵکی بۆمان هه‌بێ، یا بیکه‌ینه منداڵی خۆمان، ئا به‌م‌جۆره یوسفمان له‌و سه‌رزه‌وییه‌دا دامه‌رزاند و خستمانه ناو ناز و نیعمه‌ت (و قودرت)، (ئه‌م کاره‌مان کرد) تا ئه‌و فێری واتای خه‌ون لێکدانه‌وه بکه‌ین، خوا به سه‌ر کاری خۆیدا زاڵه، به‌ڵام زۆربه‌ی خه‌ڵک (به‌مه) نازانن ﴿٢١﴾ وه‌ختێ ته‌واو پێگه‌یی (خۆی ناسی و هێزی گرت) سه‌لیقه و ده‌سه‌ڵات و زانست و ئاگاداریمان پێدا، ئا به‌م‌جۆره به کارچاکان پاداشی (چاک) ئه‌ده‌ینه‌وه ﴿٢٢﴾

ئەو ژنە (زلێخا) کە یوسف لە ماڵیدا بوو، تەمای تێکرد و دەستێکەلاوی لەو (یوسف) ویست و درگاکانی هەموو داخست و بەست و گاڵەی دا و وتی: بەپەلە و بەلەز وەرە بۆ ئەوەی بۆت ئامادەیە! (یوسف) وتی: پەنا بە خوا! بەڕاستی ئەو (عەزیزی میسر) خاوەنی چاکە و نیعمەتی منە، ڕێزی لە من گرتووە (ئایا ئەتوانم خەیانەت و ستەمی لێ بکەم! بێ ئەمەگانی داوێن پیس (بەڕاستی ناحەقیکارن) قەت ڕزگار نابن و ناخەلەسێن ﴿٢٣﴾ ئەو ژنە (زلێخا) پەلاماری ئەوی دا و ئەمیش ئەگەر بەڵگەی پەروەرندەی (بڕوا و ترس لە خوا) نەدیبا ئاوقەی دەبوو (زلێخای دەگرتە باوەش) ئاوا بەمجۆرە و لەبەر ئەوەی خراپە و کاری شوورەیی و داوێن‌ناپاکی لەو (یوسف) دوور بکەینەوە، چونکە بەڕاستی ئەو لە بەندە پاک و هەڵبژاردەکانی ئێمەیە ﴿٢٤﴾ هەردووکیان بۆ لای درگا ڕایانکرد (لە حاڵێکدا کە ژنی عەزیزی میسر، بە دوای یوسف کەوتبوو) و کراسی یوسفی لە پشتەوە دادڕی و هەردووکیان لە دەم درگا مێردی ئەو ژنەیان بینی، ژنە وتی: سزای کەسێ کە سەبارەت بە خێزانت بیەوێ خراپە و کاری شوورەیی بکا، بێجگە (لە) زیندان یا ئازاری دەردناک چی ترە؟! ﴿٢٥﴾ (یوسف) وتی: ئەو بە زۆر منی بۆ لای خۆی بانگ کرد، لەو دەمەدا شایەدێک لە بنەماڵەی ئەو ژنە شایەدی دا کە ئەگەر کراسەکەی ئەو (یوسف) لە بەرەوە دڕابێ، ئەو ژنە ڕاست دەڵێ و ئەو (یوسف) لە درۆزنانە ﴿٢٦﴾ ئەگەر کراسەکەیشی لە پشتەوە دڕابێ، ئەو ژنە درۆ دەکا و ئەو (یوسف) لە ڕاستبێژانە ﴿٢٧﴾ کاتێ کە (عەزیزی میسر) دیتی کراسی ئەو (یوسف) لە دواوە دڕاوە، وتی: بە هەقیقەت ئەمە مەکر و فێڵی ئێوەیە، فروفێڵی ئێوە ژنان فرە گەورە و زلە ﴿٢٨﴾ (عەزیزی میسر وتی:) یوسف! لەمە واز بێنە و ژنە! چورمێ! تۆیش داوای لێخۆش‌بوون لە تاوانت بکە، بەڕاستی تۆ لە خەتاکەرانی ﴿٢٩﴾ دەستەیەک لە ژنانی شار قاویان داخست و وتیان: کە ژنی عەزیز (ی میسر) لاوەکەی (یوسفی) بانگ کردۆتە لای خۆی، بە هەقیقەت ئەوینی ئەو لاوە دەڵیوەتە ناو جەرگ و هەناوی و لە دڵداریدا سووتاوە، ئەو (زلێخا) لە ڕێ دەرچووە و لە لاڕێییەکی ئاشکرایدا ئەبینین ﴿٣٠﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

کاتێ کە (ژنی عەزیز) قسە پڕ لە تیز و تانە و تەشەر و فڕوفێڵەکانی ئەوانی بیست، ناردیە دوویان (و بانگی کردن) و کەلێ باڵگە و باڵشت و پاڵەوپشتی بەنرخی بۆ ئەوان ئامادە کرد، (میوەی بۆ دانان و بۆ لەت کردنی میوە) بۆ هەر یەکە لەوان چەقۆیەکی بۆ هێنان و (بە یوسفی) وت: دەرکەوە ناویان (و خۆیان نیشان بدە)، جا کاتێ چاویان بەو (یوسف) کەوت، (سەریان لە جوانی یوسف سوورِما و حەبەسان و واقیان وڕما) و بە گەورە (و بێ وێنەیان) دانا و هەموو دەسی خۆیان (بە میوە لەت کردن و میوە پاک کردن) بڕی! و وتیان: ئەی دوور لە خوا بێ، ئەمە بەشەر نییە، ئەمە فریشتەیەکی بەرێز (و بێ‌خەوش)ە ﴿٣١﴾ (ژنی عەزیز) وتی: ئەمە ئەو کەسەیە کە منتان لەسەر (ئەوین)ی ئەو لۆمە و سەرزەنشت دەکرد، بە هەقیقەت من ویستم دەسم لەگەڵ تێکەڵ بکا، ئەو خۆی گرت و لە خشتە نەبرا و فریو نەدرا، ئەگەر بە قسەم نەکا، بێ‌گومان زیندانی دەکرێ، تا وەک یەخسیرانی ڕیسوا کراوی بەسەر بێ ﴿٣٢﴾ (یوسف) وتی: ئەی پەروەرێنەرم! زیندانم پێ خۆشترە لەوەی کە ئەوانە بانگم دەکەن بۆ لای و لێم دەخوازن، ئەگەر گەڕ و فڕوفێڵی ئەوانم لێ لانەدەی و دووری نەخەیتەوە، دڵم بۆ لایان دەڕوا و لە نەزانان دەبم ﴿٣٣﴾ جا پەروەرێنەری، دوعا و پاڕانەوەی ئەوی قەبووڵ کرد و فڕوفێڵی ئەوانی لێ‌لادا، بەڕاستی هەر ئەوە بیسەر و زانا ﴿٣٤﴾ دوای ئەوەی نیشانەکانی (پاکی یوسفیان) دی، (هێمان وایان بە باش زانی) لێ‌بڕان بۆ ماوەیەک زیندانی بکەن ﴿٣٥﴾ دوو گەنج لەگەڵ ئەودا چوونە زیندان، یەکێک لەو دووانە وتی: لە خەومدا دیتم کە (ترێم بۆ) شەراب دەگوشی، ئەوی تریش وتی: منیش لە خەونمدا دیتم نان (و پێخۆر) لەسەر سەرم هەڵدەگرم مەل و باڵندە لێی دەخۆن، خەونەکەمان بۆ لێکدەوە و واتاکەیمان پێ بڵێ، بەڕاستی ئێمە لە تۆ ڕادەبینین و تۆ بە خێرەومەند و لە کارچاکان ئەزانین ﴿٣٦﴾ (یوسف) وتی: بەر لەوەی ژەمەنانێ کە بۆتان دێ و پێش خواردنی، واتای خەونەکەتان پێ دەڵێم، ئەمە زانستێکە خوا بە منی فێر کردووە، من لە ئایینی تاقمێ کە بڕوایان بە خوا نییە و بە ڕۆژی بەرێش بێ‌بڕوان وازم هێناوە (شیاوی چاکەیەکی وایشم) ﴿٣٧﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتورسا لح ئیبراهیمی

من لە ئایینی باووباپیرانم ئیبراهیم و ئیسحاق و یەعقووب پەیڕەویم کردووە، بۆمان شیاو نییە شتێک بکەینە هاوبەش بۆ خوا، ئەمەیش لە چاکەی خوایە لەسەر ئێمە و لەسەر خەڵک، بەڵام زۆربەی خەڵک شوکرانەی خوا ناکەن ﴿٣٨﴾ ئەی دوو هاوزیندانی من! ئایا خوایانی جیاجیا و بڵاو باشترن یا خوای تاقانەی بەدەسەڵات ﴿٣٩﴾ ئەوانەی بێجگە لە خوا کە ئەیپەرستن، شتێ بێجگە لە ناوگەلێ (بێ ناوەرۆک) نین کە ئێوە و باووباپیرانتان ناوتان ناون، خوا هیچ بەڵگەیەکی بۆ ئەوە نەناردووە، حوکم و دەستوور نییە مەگەر بۆ خوا، فەرمانی داوە بێجگە لەو کەسێتر نەپەرستین، ئەمەیە ئایینی پایەدار، بەڵام زۆربەی خەڵک (بەمە) نازانن ﴿٤٠﴾ ئەی دوو هاوزیندانی من! یەکێ لە ئێوە (ئازاد ئەبێ و) ئەبێتە مەیگێڕ بۆ خاوەنی خۆی، بەڵام ئەویتر هەڵدەواسرێ (و لە دار ئەدرێ) و باڵندە لە (مێشکی) سەری دەخۆن، ئەم کارەی کە لەبابەت ئەوە لە منتان پرسی دێتەدی ﴿٤١﴾ بە یەکێ لەو دووانە کە دەیزانی ڕزگار دەبێ، وتی: لای خاوەنەکەت (پاشای میسر) یادم بکە (و بێژە واتای خەون چاک دەزانێ)، بەڵام شەیتان باسکردنی ئەوی (یوسفی) لای خاوەنەکەی لە بیر بردەوە، جا ئەوە بوو (یوسف) چەن ساڵ لە زیندان قەتیس مایەوە ﴿٤٢﴾ شا وتی: من لە خەونما دیتم کە حەوت چێڵی لەڕ، حەوت گای قەڵەو دەخۆن، حەوت گوڵە دەخڵی سەوزیش حەوت گوڵی ویشک (کە گوڵە ویشکەکان لە گوڵە سەوزەکان ئاڵان و لە ناویان بردن)، ئەی تاقمی گەورە و مەزنە سەلیقە بە کار شکاوەکان! لەبابەت خەونی منەوە نەزەر بدەن، ئەگەر واتای لێکدانەوەی خەوان دەزانن ﴿٤٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

وتیان: خەونی پەرێشان و هاتەران پاتەرانە، ئێمە واتای ئەم جۆرە خەونانە نازانین ﴿٤٤﴾ یەکێ لەو دوو کەسەی کە (لە بەند) ڕزگار ببوو، دوای ماوەیەک هاتبووەوە بیری، وتی: من لە واتاکەی ئاگادارتان دەکەم، جا بمنێرن (بە دوای ئەو لاوەی وا لە زیندانەدایە کە واتای خەون دەزانێ ﴿٤٥﴾ یوسفا! ئەی مرۆی هەمیشە ڕاستبێژا! ئەم خەونەمان بۆ لێکدەوە کە حەوت چێلی لەڕ و لاواز و داڵگۆشت و لەجەر، حەوت گای قەڵەو دەخۆن، حەوت گوڵە دەخڵی سەوزیش حەوت گوڵی ویشک، (کە گوڵە ویشکەکان لە گوڵە سەوزەکان ئالابوون و لە ناویان بردن) تا من بچمەوە لای خەڵکەکە، بەڵکوو ئاگادار بن و بزانن ﴿٤٦﴾ وتی: حەوت ساڵ بێوچان، بە لێبڕانەوە کشتوکاڵ بکەن (جووتیاری بکەن)، جا ئەوەی دەیدروونەوە، بێجگە لەو ئەندازە کەمەی کە دەیخۆن، بە گوڵەکەوە ڕایگرن (و عەنبار و ئازووخەی بکەن) ﴿٤٧﴾ پاشان دوای ئەوە حەوت ساڵ ویشکەساڵ و قاتوقڕی دەبێ، ئەوەی ئێوە بۆ ئەوانتان عەنبار و ئازووخە کردبوو دەیخۆن، مەگەر کەمێ کە (بۆ تۆ وەشاندن) ئازووخەی دەکەن ﴿٤٨﴾ لە پاشان دوای ئەوە ساڵێک دێ کە بارانی زۆر دەبارێ، (ڕوەک مشە و فرە و زۆر دەبێ) لەو ساڵەدا خەڵک دۆشاو و ڕۆنی (میوە و دانە) دەگرن ﴿٤٩﴾ پاشا وتی: ئەو (یوسف) بێننە لای من، جا کاتێ کە پیاوی شا هاتە لای ئەو، (یوسف) وتی: بگەڕێوە لای خاوەنەکەت و لێی بپرسە، هۆی چ بوو ئەو ژنانە کەوا دەستی خۆیان بڕی؟ بەڕاستی خوا بە دهۆ و گزی و فێڵی ئەوان ئاگا و زانایە ﴿٥٠﴾ (پاشا ژنانی بانگ کرد و) وتی: ئەوە چ بوو کە ئێوە یوسفتان بانگ کردە لای خۆتان؟ وتیان: دوور لە خوا، هیچ خەوش و خراپییەکمان لەوا نەدی، (لەو دەمەیدا) ژنی عەزیزی میسر (زلێخا) وتی: ئێستا هەق دەرکەوت! من بووم کە تەماحم لە (یوسف) کرد! و بە هەقیقەت ئەو لە ڕاستبێژانە ﴿٥١﴾ (یوسف) وتی: لەبەر ئەوە (ئەم قسانە دەکەم) تا (عەزیز) بزانێ لە پاشەملە و لە پشتسەریشی خەیانەتم پێنەکردووە (و هەقیقەتم ڕاگەیاندووە)، بەڕاستی خوا دهۆ و فێڵی فێڵبازان و دەغەڵبازان ڕێنوێنی ناکا و گزی و فێڵیان دەردەخا ﴿٥٢﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

منیش پاکانە بۆ خۆم ناکەم، نەوس و ئاز و فەرمان بە هەموو خراپەیەک دەدا مەگەر پەروەرندەم بەزەیی بە مندا بێ، پەروەرندەم لێبور و دڵاوێنە ﴿٥٣﴾ پاشای (میسر) وتی: ئەو (یوسف)م بێننە لام تا بیکەمە (نوێنەری) تایبەتی خۆم، کاتێ کە (یوسف هاتە لای) قسەی لەگەڵدا کرد، (پاشا پەی بە ژیری و بە کارایی و لەکارزانی ئەو برد و) وتی: تۆ لەمڕۆکەوە لای ئێمە پلە و ڕیزێکی بەرزت بۆ هەیە و جێی دڵنیایی ئێمەی ﴿٥٤﴾ (یوسف) وتی: من لەسەر نەغدینە و بەروبوو و خەزینەی وڵاتی میسر دانێ، بەڕاستی ڕاگر و پارێزەر و زانا و ئاگام ﴿٥٥﴾ ئا بەمجۆرە لە وڵاتی (میسر)دا یوسفمان بە قەدر و حورمەتەوە جێ کردەوە، لە هەرشۆێنێ خۆی بیویستبایێ دەژیا و دادەنیشت (و ئاڵوگۆڕی تێدا دەکرد)، ئێمەوە بەر بەزەیی و ڕەحمەتی خۆمان هەرکەس کە بمانەوێ (و شیاویش بێ) دەخەین و پاداشی چاکەی کارچاکان زایە ناکەین ﴿٥٦﴾ بە هەقیقەت پاداشی ئاخیرەت بۆ کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و خۆپارێزیشن باشترە ﴿٥٧﴾ براکانی یوسف هاتن و چوونە لای ئەو، جا ئەو (یوسف) ئەوانی ناسی، بەڵام ئەوان، ئەویان نەناسییەوە ﴿٥٨﴾ کاتێ کە (یوسف) بارەکانی ئەوانی ئامادە کرد، وتی: (جارێکی‌تر کە هاتنەوە) ئەو برا باوکییەتان لەگەڵ خۆتان بێننە لای من، ئایا نابینن کە بەڕاستی پێوانەکە پڕ ئەکەم (و چاکی دەپێوم) و من باشترینی میواندارانم ﴿٥٩﴾ جا ئەگەر نەیهێننە لای من، نە پێوانەی دانەوێڵەتان لای من بۆ هەیە (دانەوێڵەتان پێنادەم) و نە لێشم نێزیک بنەوە ﴿٦٠﴾ وتیان: ئێمە لەگەڵ باوکی، بە فێڵ قسە دەکەین و بە یەقین ئەم کارە ئەنجام ئەدەین ﴿٦١﴾ (لە پاشان) بە خولامەکانی خۆی وت: ئەوەی بە ناوی پووڵ و پارە و دراو یا نرخ داویانە (بە دزییەوە) بیخەنە ناو بارەکانیان، بەڵکوو دوای گەڕانەوە بۆ نێو ماڵ و منالی خۆیان بیناسنەوە (و بێیتە هۆی ئەوە) بگەڕێنەوە (بۆ میسر) ﴿٦٢﴾ جا کاتێ کە ئەوان گەڕانەوە بۆ لای باوکیان، وتیان: بابە! لە پێوانە (ی دانەوێڵە) بێبەش کراوین، جا کەوایە براکەمان (بنیامین) لەگەڵدا بنێرە (جا ئیجازەی پیوانەمان دەدرێ و) دەپێوین، ئێمە پارێزگاری لێ دەکەین ﴿٦٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سالح ئیبراهیمی

وتی: ئایا سەبارەت بەو بە ئێوە بڕوا بکەم و پێتان بسپێرم، هەروەکوو لە پێشدا سەبارەت بە (یوسفی) برای بڕوام پێکردن (و دیتان چی بەسەر هات؟) خوا باشترین پارێزەرە و دڵۆڤانترینی دڵۆڤانانە ﴿٦٤﴾ کاتێ بارووبنەی خۆیان کردەوە، دیتیان دراو و دەسمایەکەیان بۆ گەڕاوەتەوە (و خراوەتە ناو بارەکانیان!) وتیان: بابە! ئیتر ئێمە چمان دەوێ؟ ئەمە دەسمایەکەمانە کە بۆمانیان گێڕاوەتەوە (و پێیان داوینەتەوە، جا باش وایە بنیامینی برامان لەگەڵدا بنێری) و ئێمە بۆ خاووخێزانی خۆمان پێبژیو و خواردەمەنی دێنین و برایەکەشمان دەپارێزین و پێوانەی باری وشترێک بار زیاد ئەکەین، ئەمە پێوانەیەکی کەمە ﴿٦٥﴾ وتی: هەرگیز ئەو لەگەڵ ئێوەدا نانێرم! مەگەر بەڵێنێکی پتەوی خواییم پێ بدەن کە (بێوەی) بیهێننەوە لای خۆم، مەگەر ئەوەی (بە هۆی مردن یا شتێ‌تر) هیچ لە دەس ئێوە نەیێ، جا کاتێ کە ئەوان بەڵێنێکی قایمیان بەو (باوکیان) دا، وتی: خوا سەبارەت بەوەی کە دەیڵێین ئاگا و پارێزەرە ﴿٦٦﴾ (یەعقووب) وتی: کوڕەکانم! لە درگایەکەوە مەچنە ژووری، بەڵکوو لە درگای جیاجیاوە بڕۆن، (بەم دەستوورە) ناتوانم بەری ئەو شتانە بگرم کە لە لایەن خواوە بۆ ئێوە ڕوودەدا، فەرمان نییە، مەگەر بۆ خوا، جا پاڵەوەدەران دەبێ تەنیا پاڵ بە خواوە بدەن ﴿٦٧﴾ کاتێ لەو ڕێگایەوە کە باوکی بەوانی دەستوور دابوو، چوونە ژورێ، ئەو نەیتوانی لەو شتانەی کە خوا بۆ ئەوانی دیاری کردبوو بەرگری بکا، بێجگە لەو نیازەی کە لە دڵی یەعقووبدا بوو (کە لەم ڕێگایەوە) ئەنجامی دا، ئەو لەبەر (بەرەکەتی) فێرکردنێ کە بەومان فێر کردبوو، خاوەن زانست و ئاگا بوو، بەڵام زۆربەی زۆری خەڵک (بەوە) نازانن ﴿٦٨﴾ کاتێ کە چوونە هوندور (ژووری ماڵێ) لای یوسف، براکەی خۆی (بنیامین) لای خۆی داینا و وتی: من برای تۆم، لەوەی ئەوانە دەیکەن غەمگین مەبە ﴿٦٩﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتورسا لح ئیبراهیمی

جا کاتێ بارەکانی ئەوانی ئامادە کرد و بەستی، زەرکا و لیوان و ئاوخۆری مەلیکی لە ناو باری براکەی (بنیامین) دانا، پاشان جارچی جاری دا: ئەی خاوەنی کاروان! بەڕاستی ئێوە دزن! ﴿٧٠﴾ ئەوانیش ڕوویان کردە جارچی و پێیان وت: چیتان گوم کردووە؟ ﴿٧١﴾ وتیان: بە دوای پێوانە (پیاڵە)ی گومبووی پاتشاین و هەرکەس بیهێنێتەوە باری وشترێک (دانەوێڵەی) پێ ئەدرێ، من دەسەبەر و زامنی ئەو پاداشەم ﴿٧٢﴾ وتیان: سوێندەکە بە خوا، ئێوە دەزانن کە ئێمە نەهاتووین لەم سەرزەوییە بەدفەڕی و دزی بکەین، ئێمە دز نەبووین و تا ئێستا دزی لە ئێمە ڕووی نەداوە ﴿٧٣﴾ وتیان: ئەگەر درۆ لەسەر ئێوە ڕوون ببێتەوە، سزای دز چییە؟ ﴿٧٤﴾ وتیان: هەرکەس (ئەو پێوانە و لیوانەی) لە باری ئەودا پەیدا بێ، خۆی سزای ئەوە (و لە بارمتەیدایە و ڕایگرن)، ئا بەمجۆرە ستەمکاران سزا ئەدەین ﴿٧٥﴾ جا باری ئەوانی بەر لە باری (بنیامین) برای (یوسف) پشکنی، لە پاشان ئەوی لە باری براکەیدا دەرهێنا، ئا بەمجۆرە فێڵمان بۆ یوسف کرد و ڕێگاچارەمان بۆ دۆزییەوە، ئەو نەیدەتوانی براکەی بە پێی ئایینی پاتشا (ی میسر) بگرێ، مەگەر ئەوە خوا بیەوێ، هەرکەس بمانەوێ پلە پلە ئەیبەینە سەرێ، بانتر لە هەر خاوەن زانستێ زانایەک هەیە ﴿٧٦﴾ (براکان) وتیان: ئەگەر ئەو (بنیامین) دزی کردووە (سەمەرە نییە، یوسفی) برایشی لەبەرا دزی کردبوو، جا یوسف (زۆر تیکچوو) ئەم (تێکچوونە)ی لە دڵ و دەروونی خۆیدا ڕاگرت و نەیهێشت پێی بزانن، (هەر ئەوەندەی) وت: ئێوە جێگایەکی بەدفەڕترتان (لای خوا) هەیە، خوا بەوەی کە دەیڵێن زاناترە ﴿٧٧﴾ وتیان: ئەی عەزیز! ئەو باوکێکی پیری گەورەی هەیە (زۆر دڵتەنگ ئەبێ)، جا یەکێ لە ئێمە لەباتی ئەو ڕابگرە، بەڕاستی ئێمە تۆ لە کارچاکان دەبینین ﴿٧٨﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبر اهیمی

وتـی: پەنـا بەر خـوا کە ئـێمە غەیـری ئەو کەسـەی کە کـاڵای (ئـاوخۆری) خۆمـان لای ئەو دۆزیوەتەوە بە بارمەتە بگـرین و گلـی بـدەینەوە، بەڕاسـتی ئەو کـاتە لە ناحەقیکـاران دەبـین ﴿٧٩﴾ جا کاتێ کە (براکان) لەوە (ئازاد کردنی بنیامین) بێ هیوا بـوون، چـوونە گۆشـەیەک و پێکەوە دەسیان کرد بە سرتەسرت، برا گەورەکەیان وتی: ئایا نازانن باوکتان بەڵێنی خوایی لـێ وەرگرتون و بەر لەمەیش لەبابەت یوسفەوە کۆتاییتان کردووە، جا من لەم سەرزەوییە ناڕۆم تـا باوکم ئیجازەم نەدا یا خوا بڕیارم لەبارەوە بۆ دەدا، هەر ئەویشـە باشـترینی بڕیـاردەران ﴿٨٠﴾ ئێوە بگەڕێنەوە لای باوکتان و پێی بێـژن بـابە (گیـان)! بەڕاسـتی کـوڕەکەت (بنیـامین) دزی کردووە، ئێمەیش بێجگە لەوەی کە دەمانزانی شایەدیمان نەداوە و ئاگایشمان لە نادیار نەبـووا! ﴿٨١﴾ (بابە!) (بۆ دڵنیایی زیـاتر) لەو شـارە (میسـر) کە لێـی بـووین بپرسـە و هەروەهـا لەو کاروانەی وا پێی هاتین بپرسە، ئێمە (لە قسەی خۆماندا) ڕاستبێژین ﴿٨٢﴾ (یەعقووب) وتی: هەوای دڵتان وای لە بەرچاوتان نواندووە و ڕازاندوویەتەوە، مـن تابشـت دێـنم، تابشـتێ جـوان، (بێناشکوری کردن) هیوادارم خـوا هەموویـان بگەڕێنێـتەوە لام، بەڕاسـتی هەر ئەوە پـزانـا و لەکارزان ﴿٨٣﴾ لەوانە ڕووی وەرگێڕا و وتی: ئۆف ئەی داخم بۆ یوسف! هەردوو چاوی لە سـوێ و داخ و عـەزرەتـی یوسـف و لەبەر خەفەت سـپی هەڵـگەرا (و کـوێر) بـوون، بەڵام ڕقـی خـۆی دەخواردەوە (و ناسپاسی نەکرد) ﴿٨٤﴾ وتیان، سوێند بە خوا تۆ ئەوەنـدە یـادی یوسـف دەکەی نەخۆشت خا و لەسەر جێ بکەوی یا بتکوژێ! ﴿٨٥﴾ وتی: گازندە و شکایەت و خەم و کەسەر و دڵمەندی خۆم تەنیا بە خوا دەڵێم و (لای ئەو شکایەت دەکەم)، شـتگەلێ لە خـواوە دەزانـم کە ئێوە نایزانن ﴿٨٦﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئه‌ی کوڕه‌کانم! بڕۆن و له یوسف و براکه‌ی بگه‌ڕێن و له ڕه‌حمه‌تی خوا بێ‌هیوا مه‌بن، به‌ڕاستی بێجگه له هۆزی خوانه‌ناسان که‌س له ڕه‌حمه‌تی خوا هیوابڕ نابێ ﴿٨٧﴾ جا کاتێ که ئه‌وان چوونه‌وه لای ئه‌و (یوسف) وتیان: ئه‌ی عه‌زیزا ناڕه‌حه‌تی که‌م‌بژیوی ئێمه و بنه‌ماڵه‌ی ئێمه‌ی داگرتووه و ده‌سمایه‌یه‌کی که‌ممان له‌گه‌ڵ خۆ هێناوه، جا په‌یمانه‌که‌مان بۆ پڕ بکه و به سه‌ده‌قه‌سه‌ری خۆت بماندەیێ، چونکه خوا به سه‌ده‌قه‌ده‌ران پاداش ئه‌داته‌وه ﴿٨٨﴾ وتی: ئایا زانیتان چتان به‌سه‌ر یوسف و براکه‌یدا هێنا، ئه‌وکاته‌ی له‌خۆبایی و نه‌زان بوون ﴿٨٩﴾ وتیان: ئایا تۆ هه‌مان یوسفی؟! وتی (ئه‌رێ) من یوسفم و ئه‌مه برامه، به هه‌قیقه‌ت خوا منه‌تی له‌سه‌رمان داناوه، (چونکه) به‌ڕاستی هه‌رکه‌سێ خۆ بپارێزێ و تابشت بێنێ (سه‌رئه‌نجام سه‌ر ده‌که‌وێ)، جا به‌ڕاستی خوا پاداشی کارچاکان زایه ناکا ﴿٩٠﴾ وتیان: سوێنده‌که به خوا به یه‌قین خوا تۆی به‌سه‌ر ئێمه‌دا پێش خستووه و سه‌ری خستووی، ئێمه له هه‌ڵه‌کاران و تاوانباران بووین ﴿٩١﴾ وتی: ئه‌مڕۆ سه‌رزه‌نشت و لۆمه‌تان له‌سه‌ر نییه، خوا ده‌تانبه‌خشێ و هه‌ر ئه‌ویشه له هه‌موو دلۆڤانان دلاواتره ﴿٩٢﴾ ئه‌م کراسه‌ی من ببه‌ن و به‌سه‌ر دیم و ڕوخسار و ده‌موچاوی باوکمیدا بێنن، چاوی ده‌کرێته‌وه و هه‌مووتان به خاووخێزانه‌وه بێنه لای من ﴿٩٣﴾ کاتێ کاروان (له میسر) دوور که‌وته‌وه، (به‌ره‌و سه‌نعا ده‌هات) (یه‌عقووبی) باوکیان وتی: من بۆنی یوسف هه‌ست ده‌که‌م، ئه‌گه‌ر به نه‌زان و که‌م ئه‌قڵم نه‌زانن و نه‌ڵێن: قسه ده‌په‌ڕێنێ و ڕاوه و هه‌ڵیتوپڵیتیه‌تی وهاته‌ران و قسه‌ی بێ واتا و پووچ ده‌ڵێ ﴿٩٤﴾ وتیان: سوێند به خوا، به هه‌قیقه‌ت هێمان له نه‌زانی و گومڕایی به‌روو دای! ﴿٩٥﴾

دکتورسا لح ئیبراهیمی

جا کاتێ مزگێنیدەر هات، ئەو (کراسە)ی خستیە سەر دەموچاوی پێیدا هێنا، لە ناکاو بینایی چاوەکانی کرایەوە، و چاک بوونەوە، وتی: ئایا بە ئێوەم نەوت من لە خوا شتگەلێ ئەزانم کە ئێوە نایزانن؟! ﴿٩٦﴾ وتیان: بابە! لای خوا داوای لێخۆشبوونمان بۆ بکە، چونکە ئێمە خەتاکارین ﴿٩٧﴾ وتی: لە دوایی لە پەروەردێنەرم داوای لێخۆشبوونتان بۆ دەکەم، بەڕاستی هەر ئەویش لێبور و دڵلاوێنە ﴿٩٨﴾ جا کاتێ هاتنە لای یوسف، باوک و دایکی خۆی لە باوەش گرت و وتی: هەموو بچنە میسر کە خوا یار بێ هیچ نارەحەتیتان تووش نابێ و لە ئەمن و ئەمانا دەبن ﴿٩٩﴾ باوک و دایکی لەسەر تەخت دانا و هەموو لە بەرانبەر ئەودا کڕنۆشیان برد و چوونە سوژدە و وتی: بابە! ئەمە لێکدانەوەی خەونێکە کە لە بەرا دیبوم، خوا بە ڕاستی گێڕا، چاکەی لەگەڵ کردم، کاتێ لە زیندان ڕزگاری کردم و ئێوەیشی لەو بیابانەوە هێناوەتە (ئێرە)، دوای ئەوە کە شەیتان لە نێوان من و براکانم ناکۆکی سازدا، بەڕاستی پەروەرێنەرم سەبارەت بەوکەسەی دەیەوێ (و شیاوی بزانێ) ڕایدەگرێ و چاکەی لەگەڵ دەکا، بەڕاستیش هەر ئەوە پڕزانا و لەکارزانە ﴿١٠٠﴾ ئەی پەروەرێنەرم! بە هەقیقەت تۆ لەم وڵاتە دەسەڵاتت، بە من دا و زانستی خەو لێکدانەوەت بە من فێرکرد، هەر تۆی بەدیهێنەری ئاسمانەکان و زەوی، تۆی پشتیوانم لە دنیا و ڕۆژی بەرێدا، بە موسڵمانیم بمرێنە و بە چاکانەوە بملکێنە! ﴿١٠١﴾ ئەمە لە هەواڵەکانی نادیارو غەیبییە کە بۆ تۆی دەنێرین، تۆ (هیچ کاتێ) لای ئەوان نەبووی، کاتێ کۆ دەبوونەوە و کاکە و برالە و ڕاوێژی خۆیان دەکرد، فێڵ و گزییان دەکرد و لێ دەبران و نەخشەیان دەکێشا بۆ شتی خراپ و ناپەسەند و تۆ لەوێ نەبووی و ئاگایشت لێی نەبووە ﴿١٠٢﴾ زۆربەی خەڵک هەر چەند پاپا بی و فرە بە تاسەوە داواکار بی و تێبکۆشی، بڕوا ناهێنن! ﴿١٠٣﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سالح ئیبراهیمی

تۆ هیچ پاداشتێک لەوان ناخوازی، ئەم (بانگ کردنە) تەنیا وەبیر خستنەوە و پەندێکە بۆ جیهانیان ﴿١٠٤﴾ چەن زۆرن نیشانەکان (ی خوا) لە ئاسمانەکان و زەویدا کە ئەوانە بە لایدا ئەڕۆن و رووی لێ وەردەگێڕن! ﴿١٠٥﴾ زۆربەی ئەوان بە خوا بڕوا ناهێنن، دەیانەوێ هاوبەش (بۆ خوا) دابنێن ﴿١٠٦﴾ ئاخۆ ئەوان ئارخەیان و خاترجەمن و بێترس و بێدوودڵین کە جەزربەی داپۆشراوی خوایان بۆ نایێ؟ یا گوزوگومەت و لەپڕا رۆژی پەسڵان نایێ لە حاڵێکدا کە ئەوانە پەی پێ نابەن و تێی ناگەن ﴿١٠٧﴾ بڵێ: ئەمە رێگای منە کە من و پەیڕەوانم بە زانستەوە خەڵک گازی و بانگ دەکەینە لای خوا، بێخەوشە خوا، من لەوانە نیم کە هاوبەش بۆ خوا دائەنێن ﴿١٠٨﴾ ئێمە بەر لە تۆ (پێغەمبەرانمان) نەناردووە، مەگەر پیاوگەلێ کە خەڵکی ئاواییەکان بوون و تێشمانگەیاندوون، ئایا (ئەوانەی دژی تۆن) بە زەویدا نەگەڕاون تا سەرئەنجامی ئەو کەسانەی وا بەر لەوان بوون ببینن کە چییان بەسەر هاتووە، بە حەقیقەت ئەو دنیا بۆ خۆپارێزان باشترە، جا ئایا بیر ناکەنەوە (ئەمە وەڵامە بۆ ئایەتی ٢٤ سوورەی موئمینون پەڕەی ٣٤٣ تەفسیری کەشاف) ﴿١٠٩﴾ (پێغەمبەران لەسەر بانگ کردنی خۆیان و خوانەناسانیش لەسەر دژایەتی خۆیان سوور بوون) تا رادەیەک کە پێغەمبەران لە ئیمان هێنانی خەڵک هیوابڕ بوون و (هۆزی ئەوان) وایان زانی کە (پێغەمبەران) درۆیان لەگەڵدا کردوون، لەو دەمەدا یارمەتی ئێمە بە فریایان گەیی، هەرکەس بمانویستبا رزگارمان دەکردن، سزادان و ئازاری ئێمە لەسەر هۆزی تاوانبار ناگەڕێندرێتەوە ﴿١١٠﴾ بە تەحقیق لە بەسەرهاتی ئەوانەدا دەرس و ئامۆژگاری و پەند وەرگرتنێک هەیە بۆ خاوەن بیران، ئەمە چریکە و چیروکێک نەبوو کە بە درۆ بخرێتەوە، بەڵکوو راست و هاودەنگیشە لەگەڵ ئەو (کتێبە ئاسمانییانەی پێشین) کە لە پێش ئەودایە و راڤە و شەرحی هەر شتێکە (کە بنچینەی بەختەوەری مرۆیە)، وە رێنیشاندەر و رێنوێنی و بەزەیی و رەحمەتە بۆ هۆزێ کە بڕوا دێنن ﴿١١١﴾

Dr. Saleh Ebrahimi